

PRAKTIJKVOORBEEDEN INTEGRAAL GROENBELEID

Bijlage bij brief aan gemeentebestuur Eemsdelta dd.8 april 2021

Integraal groenbeleid maakt duidelijk hoe vanaf de tekentafel en alle fasen daarna met groen wordt omgegaan, welke doelen worden nagestreefd en op welke wijze die doelen worden gerealiseerd. Bij groenbeleid gaat het dus om veel meer dan de regels voor het kappen van bomen.

Al het groen in de gemeente zoals plantsoenen, grasvelden, berm, bossingels levert een bijdrage aan biodiversiteit, maatschappelijke waarden en ecosysteemdiensten. Aangezien (laan)bomen, door hun kroonvang, een zeer belangrijke bijdrage leveren ligt daar het accent op.

De praktijkvoorbeelden geven een indruk van een aantal aspecten waar integraal groenbeleid helderheid over dient te geven. Alleen dan is optimale ontwikkeling en beheer mogelijk.

Bij veel van de genoemde praktijkvoorbeelden is het mogelijk om met minder werk, en dus kosten, een grotere bijdrage aan de genoemde functies te realiseren.

structuur

Integraal groenbeleid is van belang om de gemeentelijke (hoofd)structuur van beplantingen aan te geven, het gaat daarbij bijvoorbeeld om samenhang, verkeersgeleiding, onderhoud

- *Samenhang tussen de diverse project onderdelen in de kustzone ontbreekt. Bomen zijn bij uitstek geschikt als verbinding tussen de diverse projecten*

- misschien in de toekomst weer een Kustweg met laanbeplanting.....

- Op veel plaatsen wordt volop gesloopt en gebouwd. Wat hierbij opvalt is dat er nauwelijks aandacht wordt besteed aan de groenstructuur in die wijken. Bijvoorbeeld in de wijk Kwelderland in Delfzijl ontbreekt een gemeentelijke groenstructuur. Het groen in die wijk staat hoofdzakelijk op particuliere kavels. Niettemin wordt geadverteerd met wonen in een groene omgeving.

- *welke beplantingen maken deel uit van de gemeentelijke groenstructuur? Aan welke eisen moeten ze voldoen? Met welk beheer worden welke doelen gerealiseerd?*

- is intensief maaien overall nodig? Veel kosten voor weinig biodiversiteit. Het gevolg van intensief maaien: geen bijen, geen insecten!

- waar is ruimte voor speelgroen?

Uitwierde

De bestemming van het voormalige sportpark in Uitwierde is onlangs gewijzigd in 'agrarisch' het gebied wordt daarvoor geschikt gemaakt o.a. door de kap van bijna 5 ha bos.

Mede door het ontbreken van groenbeleid heeft er geen integrale afweging plaatsgevonden ten aanzien van de nieuwe bestemming. Andere mogelijkheden waren bijvoorbeeld wonen in het groen, zonnepanelen, manege, natuurgebied.

- *groenbeleid had mogelijk tot een andere uitkomst geleid*

- ook het aantrekkelijke bospad tussen Uitwierde en Biessum moest wijken en is vervangen door een nieuw pad aan de andere zijde van de weg. Bij de aanleg is grote schade veroorzaakt aan de wortels van de bestaande bomen. Problemen met de stabiliteit zijn niet uitgesloten, schade door wortelopdruk aan het nieuwe pad ligt voor de hand

soortenkeuze

Een goed begin is het halve werk! Kies voor een maximale bijdrage aan biodiversiteit en andere maatschappelijke waarden grote inheemse bomen met een lange levensverwachting, geschikt voor de grondsoort en de locatie

- *elzen en wilgen groeien snel maar hebben een korte levensverwachting*

- *iepen, linden en essen zijn veel duurzamer*

- *naaldbomen horen ecologisch gezien niet in een kleigebied, de gebruikte esdoorn variëteiten kunnen slecht tegen zeewind*

- *grote bomen op plaatsen met weinig groeiruimte vragen tot in lengte van jaren veel kostbaar snoeiwerk*

- *gewaagde keuze fruitbomen als wegbepanting, weinig beschutting, gevoelig voor ziekten en plagen en jaarlijks deskundig onderhoud nodig*

- *als er ruimte is kies dan voor grote inheemse bomen met een hoge levensverwachting en niet voor pionier soorten als wilg, els en populier*

aanleg

Voor een maximale bijdrage aan biodiversiteit en andere maatschappelijke waarden is een optimale uitgangssituatie van groot belang.

- *Van belang voor een goede ontwikkeling van bomen zijn, een goed doorwortelbare bodem, geen storende lagen of stagnerend water*

- *solitaire bomen aan de kust ontwikkelen zich door (zoute) wind vaak slecht, beter groepen aanplanten*

begeleidingsnoei / onderhoudsnoei

Snoei van bomen is duur, zeker als er hoogwerkers aan te pas komen. Door planmatig alleen het noodzakelijke snoeiwerk uit te voeren kan veel geld bespaard worden.

Bij snoei draait het om de opkroonhoogte, dat is de takvrije stam die uiteindelijk gewenst is. Deze is afhankelijk van standplaats, gebruik van de omgeving, verkeer etc. Alle takken onder de opkroonhoogte zullen te zijner tijd verwijderd moeten worden.

Boven de opkroonhoogte hoeft slechts in incidentele gevallen gesnoeid te worden.

Snoei van oude bomen vraagt bijzondere aandacht. Veiligheid en aansprakelijkheid is een veel gebruikt argument. Er zijn regels voor het verwijderen van dood hout, het gaat hierbij om dode takken met bepaalde afmetingen. Onder het motto van dood verwijderen worden ook veel gezonde takken afgezaagd waarmee veel blad verloren gaat. Juist oude bomen hebben dit bladvolume nodig om hun conditie op peil te houden. Het verwijderen van takken leidt tot functieverlies van de boom. Een aantal bomen te sterk snoeien heeft hetzelfde effect als het kappen van een boom.

De groei van bomen is meestal heel voorspelbaar, te verwijderen takken zijn al in een vroeg stadium te herkennen. Het verwijderen van te dikke takken is meestal het gevolg van achterstallig onderhoud en gaat gepaard met hoge kosten en schade aan de boom.

- *In principe hoeven bomen niet gesnoeid te worden. De gewenste opkroonhoogte is o.a. afhankelijk van standplaats en gebruik van de omgeving*

- onnodig hoog opgekroonde bomen

- *onder de opkroonhoogte geen takken snoeien maar geheel verwijderen, deze tak moet er in zijn geheel af om over enkele jaren problemen met het verkeer te voorkomen*

- *uitlichten van de kroon is onnodig*

- *te sterke snoei leidt tot de vorming van waterlot en extra kosten voor het verwijderen*

- *bij het zogenaamd verwijderen van dood hout gaan veel levende takken, met knoppen en blad, verloren. Op den duur ontstaan holle kronen met kale takken*

- *grote wonden door te late snoei, hoge kosten voor zagen en afvoeren, gevaar voor infecties*

knotten

Het knotten van bomen is een keuze met grote consequenties. Na het knotten hebben de bomen nazorg nodig en het knotten moet elke 5 jaar herhaald worden. Knotbomen goed onderhouden is duur.

- *knotbomen in bossingel, de nieuwe dichte kroon komt nu een stuk lager te zitten en gaat concurreren met de aanwezig struiken*

- *door eenmalig knotten ontstaat een complexe, lastig te onderhouden, kroon*

- *treurwilgen hebben in principe weinig onderhoud nodig, het verwijderen van een enkele tak is meestal voldoende.*

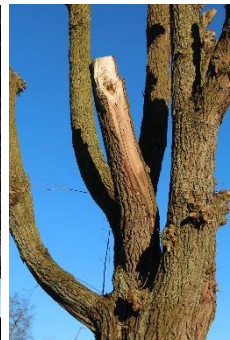
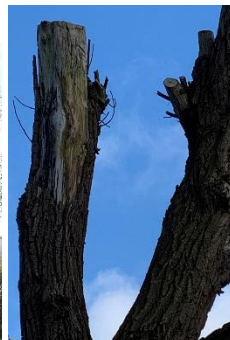
- *bomen met bijzondere groeiwijzen hoeven in de regel niet gesnoeid te worden*

kandelaberen

Bij kandelaberen worden alle zijtakken verwijderd. Dit is een zeer rigoureuze maatregel die slechts bij wijze van uitzondering (ziekte) toegepast dient te worden. Vanwege de risico's gelden in veel gemeenten voor het kandelaberen dezelfde regels als voor het kappen van bomen. Door het afzagen van de takken wordt de verhouding tussen kroon en wortels verstoord waardoor wortels afsterven. Door de sterke hergroei van takken worden bomen gevoelig voor wind.

- *kandelaberen is duur, geeft vaak schade aan de boom en verstoort de biodiversiteit.*

onderhoud bossingels

Bossingels zijn beplantingen met hoofdzakelijk inheemse struiken en een enkele boom, vaak aangeplant met de bedoeling een dichte beplanting als afscheiding te creëren. Het onderhoud kan beperkt worden tot het realiseren van een stabiele situatie waarbij de beplanting zich op een natuurlijke manier ontwikkelt. Het steeds maar weer verjongen van de beplanting is slecht voor de biodiversiteit en ecosystemendiensten.

- *Volledige kaalslag van een bossingel heeft slechts nadelen. Planten als braam, brandnetel en esdoorn worden gestimuleerd. Aangezien esdoorn een boomvormer is ontstaat er concurrentie met de aanwezige struiken.*

In dit geval zijn de struiken heel laag afgezaagd hierdoor wordt hergroei bemoeilijkt.

- *Belangrijke soorten zijn meidoorn, sleedoorn en hazelaar die zijn door bloemen, bessen en vruchten van groot belang. Deze struiken krijgen na een paar jaar hun maximale grootte. dergelijk snoeiwerk dient geen enkel doel.*

- Herplant na kap in een bossingel is niet zinvol, de concurrentie door hergroei van de afgezaagde beplanting is veel te sterk

- *Te rigoureuus onderhoud bossingel in het landelijk gebied (Stolderijweg, Wagenborgen 2020)*

kap en herplant

Voor het bepalen van nut en noodzaak van kap zijn heldere spelregels noodzakelijk.

Naast kap gaat het ook om andere activiteiten zoals graafwerk waardoor bomen bedreigd worden. Herplant dient in overeenstemming te zijn met belang en omvang van de betreffende bomen. Dus niet altijd compensatie in aantallen.

Soms is een ziekte aanleiding voor kap zoals de essentaksterfte. Het verloop van de ziekte en de weerstand van de diverse soorten is nog onduidelijk. Aangezien bestrijding van de ziekte niet mogelijk is dient volgens de richtlijnen dient beperkt te worden tot risicobomen.

Bestrijding van iepenziekte is vanwege het gevaar van verspreiding wel noodzakelijk. Zieke bomen dienen zo snel mogelijk opgeruimd te worden.

- Bosje met hoofdzakelijk es als boom echter met weinig aantasting door essentaksterfte en de nodige struikvormers. Kap van enkele aangetaste bomen en risicobomen in de rand had volstaan. Op de foto's is nauwelijks essentaksterfte te zien wel een boom met bastwoekerziekte. (foto's voor kap)

- Voor de volledige kap en herplant van dit bosje is geen enkele rechtvaardiging. Een bosje van zo'n 50 jaar oud met grote betekenis voor de biodiversiteit gaat grotendeels in rook op. (Zwaagweg, Woldendorp 2020)

- In 2021 is opnieuw een gemengd bosje met o.a. enkele eiken en een goed ontwikkelde struiklaag volledig gekapt. (Wilgenweg, Wagenborgen)

- Rigoureuze kap in bosjes Garrelsweer (N360) en Middelstum (Delleweg)

- In deze bossingel in Meedhuizen zijn slechts de noodzakelijke bomen verwijderd. Reeds na enkele maanden is door natuurlijke hergroei weer een dichte singel ontstaan

- Een enkele laanboom in een uitgedunde bossingel planten is kostbaar en weinig zinvol

- lepenziekte

- *Op grond van de huidige regelgeving is herplant voor de beplanting van het voormalige Sportpark Uitwierde niet vereist. Overigens heeft de wethouder n.a.v. vragen uit de raad toegezegd dat er elders herplant komt.*

- *Op grond van de regelgeving was het aanvragen van een omgevingsvergunning voor de kap van deze esdoorns niet nodig en herplant evenmin. Het bomenbestand gaat zo in kwantiteit en kwaliteit sterk achteruit. (Polarisweg, Delfzijl 2018)*

